

T&K-rahoituslain valmistelutilanne

Valtiovarainministeriö asetti työryhmän valmistelemaan T&K-rahoituslakia. Työryhmän toimikausi on 1.2.–30.9.2022. Työryhmässä on edustajat valtiovarainministeriön lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriöstä sekä työ- ja elinkeinoministeriöstä. Työryhmän sihteeristössä on jäsenet näistä ministeriöistä. Lain valmistelu perustuu parlamentaarisen TKI-työryhmän joulukuussa 2021 tekemiin linjauksiin.

Esitysluonnos laista valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 oli lausuntokierroksella 23.6. - 15.8.2022. Lausuntoja saatiin yhteensä 41. Kaikki lausunnonantajat kannattivat lain tavoitteita. Lausuntopalautteen pohjalta pykälätekstiin tehtiin vähäisiä selvennyksiä ja täydennettiin esityksen perusteluja.

Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle lokakuun alussa. Tarkoituksena on, että laki tulisi voimaan 1.1.2023 ja sitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran valtion vuoden 2024 talousarvioesityksen laadinnassa.

Lain tavoitteet

Esityksen tavoitteena on lisätä Suomen tutkimus- ja kehittämispainostuksia, joilla pyritään parantamaan tuottavuutta ja kilpailukykyä sekä sitä kautta tuetaan pitkän aikavälin talouskasvua ja vahvistetaan hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohjaa. TKI-toiminnalla lisätään myös osaamista ja tuetaan ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin, kuten teknologisia ratkaisuja vihreää siirtymää tukevien tuotteiden ja palvelujen perustaksi. Tutkimuksen rahoittaminen lisää suoraan tutkitun tiedon määrää ja epäsuorasti tutkimukseen perustuvan koulutuksen volyyymiä ja laatua.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta. Esityksen tavoitteena on parantaa valtion T&K-rahoituksen ennakoitavuutta ja pitkäjänteisyyttä. Lain tavoitteena on varmistaa valtion T&K-rahoituksen tasainen kasvu vuoteen 2030 saakka. Laissa säädettäisiin myös tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskevasta suunnitelmasta, joka osaltaan lisäisi rahoituksen ennakoitavuutta ja pitkäjänteisyyttä.

Esityksellä tavoitellaan TKI-toimintaympäristön ennakoitavuuden ja kannustavuuden parantamista ja sitä kautta tutkimus- ja kehittämisinvestointien merkittävää kasvua Suomessa. Koko kansantalouden tasolla Suomen tavoitteena on nostaa tutkimus- ja kehittämismenot neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää myös yksityisen sektorin tutkimus- ja kehittämisinvestointien merkittävää kasvua.

Julkisen sektorin osuus 4 prosentin T&K-tavoitteesta on kolmannes eli 1,33 %. Suomessa julkisen sektorin osuudesta valtio rahoittaa valtaosan eli 90 %, joten valtion T&K-rahoituksen tulisi nousta 1,20 prosenttiin BKT:sta.

Valtion 1,2 prosentin T&K-rahoituksen tavoite koskee suoraa T&K-toiminnan rahoitusta, johon ei kansainvälisten standardien mukaan lasketa T&K-verokannustimia tai -helpotuksia. Myöskään Tilastokeskus ei sisällytä T&K-verotukia julkiseen T&K-rahoitukseen.

Keskeiset ehdotukset

- Laissa säädettäisiin valtion talousarvioon vuosina 2024–2030 otettavien tutkimus- ja kehittämistoimintaan tarkoitettujen valtuuksien ja määrärahojen yhteismäärästä. Valtuuksien ja

määrärahojen määrää lisättäisiin tasaisesti vuosittain. Lisäysten tulisi johtaa siihen, että valtuuksien ja määrärahojen määrä vuonna 2030 vastaisi 1,2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Tästä voitaisiin poiketa vain, jos yksityisen tutkimus- ja kehitystoiminnan menot eivät kehittyisi tavoitellulla tavalla.

- Laissa säädettäisiin myös valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käytön pitkäaikaisen suunnitelman laatimisesta.

Vaikutukset valtion talousarvioon

- Valtion T&K-rahoituksen tulisi kasvaa vuoteen 2030 mennessä noin 1,8 mrd. eurolla vuoteen 2023 verrattuna. Valtion T&K-rahoitus nousisi tällöin yhteensä 4,2 mrd. euroon vuonna 2030. Arvio pohjautuu uusimpaan VM:n ennusteeseen.
- Vuosittain valtuuksien ja määrärahojen lisäyksen tulisi olla noin 260 milj. euroa edellisvuoden tasoon nähden.

Yksityisten ja julkisten T&K-menojen seuranta

- Valtioneuvosto seuraa julkisten ja yksityisten tutkimus- ja kehittämismenojen kehitystä vuosittain.
- Esityksen mukaan vuosittaiset valtion T&K-rahoituksen korotukset voidaan tehdä pienempinä, jos yksityisen sektorin T&K-menot ovat vähemmän kuin kaksi kolmasosaa T&K-toiminnan kokonaismenoista Tilastokeskuksen kolmen uusimman vuositilaston keskiarvon mukaan. Korotuksen vähentämisen sijaan T&K-toimintaan tarkoitettuja valtuuksia ja määrärahoja voidaan kohdentaa uudelleen tavalla, jonka arvioidaan edistävän yksityisen sektorin investointeja T&K-toimintaan aiempaa kohdennusta tehokkaammin.